—Δὲν ἦταν κανένας μέσα; δὲ ρώτησες;

—Τί τοὺς θέλω μὲ ξέρουν.

—Νὰ μὴν ἦταν ἄλλο καράβι ;

—Ὄχι, βρὲ ἀδερφὲ, αὐτὸ νὰ ἔμιαζε. Ξέχασα κιολα νὰ κοιτάξω καὶ τὄνομα του· θὰ σέλεγα ὕστερα· γιατὶ τὸ ξέρω, «πλοῖον Εὐαγγελίστρα» κ' ἔκανε σὰ νὰ διάβαζε.

Ὥρα πολὺ γύριζαν δῶ κεῖ, τιμόνι δὲν ἔβαλαν ἀλλὰ ὅπου τοὺς πάειναν τὰ κουπιὰ καὶ μιὰ βάρκα κόντεψε νὰ τὴν τρακάρουν· βρῶδιὲς ἄκουσαν κάμποσες γιατὶ τῆς βάρκας μιανοῦ φτωχοῦ ψαρᾶ παρὰ τρίχα νὰ τῆς σπάσουν τὸ κουπί. Αὐτοὶ κοκκίνησαν λίγο μὰ ὕστερα γέλοια καὶ χάχανα. Ξτὰ κοντὰ ζύγωσαν τὸ καράβι ν' ἀφήσουν τὴ βάρκα· ἐντύπωση τοὺς ἔκανε τὸ ὄνομα γραμμένο στὶς κουλοῦρες τοῦ καραβιοῦ μὲ μεγάλα γράμματα «Ἅγιος Νικόλαος».

—Βρὲ δὲν εἶναι τοῦτο! εἶπεν ὁ Νῖκος τοῦ Λευτέρη. Σὺ μᾶς εἶπες «πλοῖον Εὐαγγελίστρια».

Ὁ Λευτέρης εἶχε γείνη μαυροκόκκινος—Ὄχι, εἶπε, τοῦτο εἶναι· θαρρῶ πὼς γελάστηκα.

Κείνη τὴ στιγμὴ πρόβαλαν ἀπὸ ψηλὰ δυὸ μοῦτρα ναυτῶνε ἡλιοκαμένα.

—Ἔ καλῶς τὰ παιδιά, τοὺς εἶπ' ὁ ἕνας, μακρυνὸ ταξεῖδι γυρέψατε νὰ κάνετε.

—Δὲν βγάλαν καὶ χαρτιὰ εἶπ' ὁ ἄλλος. δότε πιστοποίηση. δότε τίποτε.

—Φωνάζουμε μεῖς, σκούζουμε βγάνουμε τὸ λάρυγγά μας—ἐσεῖς χαμπάρι δὲν εἴχατε. Δὲν ξέρετε πὼς παίρνω μιὰ βάρκα ἀπ' τὸ Λιμεναρχεῖο καὶ σᾶς βγαίνω δεμένους ὄξω.

—Σώπα, βρὲ ἀδερφὲ. μὴν τὰ βρίζεις τὰ παιδια! τοῦ κάνει ὁ δεύτερος.

—Ἔ πατριωτάκια τὶ λέει τοῦτος καὶ μὲ τὸν παρά σας καὶ σᾶς βρίζει.

Ἐκεῖνοι εἶχαν ταστίση ἀπὸ τὸ φόβο τους πρὸ πάντων ὁ Λευτέρης ἄλλαξε ὄψες. δὲν εἶχε ποῦθε νὰ ζητήση βοήθεια καὶ κοίτταξε στὰ μάτια τοὺς ἀλλουνούς.

—Βρὲ παιδιὰ, τοὺς εἶπε, δόστεμ' ἀπὸ μιὰ δεκάρα νὰ τοὺς δώσουμε.

—Δὲν ξέραμε. τοῦ εἶπεν ὕστερα τοῦ ναύτη, νὰ τωρα νὰ σοῦ δώσουμε τέσσερες δεκάρες κ' ἐλάτε νὰ μᾶς βγάτι ὄξω.

—Τέσσερες δεκάρες γιὰ πέντε ὧρες συργιάνι.. μπᾶ σὲ καλό σου, παιδί μου, τέτιο κουβαρνταλίκι. Δὲ μοῦ λὲς παπᾶς εἶν' ἢ μπακάλης; πέντε δραχμὲς θὰ μᾶς δώση εἰδεμὴ δὲ φεύγεις.

—Ἔλα ἄστα τώρα τὰ παιδιά, τοῦ λέει ὁ ἄλλος, ἂς μᾶς δώσουν δυὸ δραχμὲς καὶ συμπαθισμέν' ἂς εἶναι.

Ὁ Λευτέρης τὸν κοίταξε στὰ μάτια· μωρὲ τεῖναι τοῦτος, ἔλεγε ἡ ὄψη του ἔμ' δυὸ δραχμές, ἔμ' νὰ μᾶς συμπαθήσουν· μωρὲ τεῖναι τοῦτος;

Ὁ Νῖκος τοὺς ἀποκρίθηκε. Τώρα δὲν ἔχουμε ἀπάνω μας· ἀφῆστε μας νὰ πᾶμε νὰ τὶς φέρουμε τὶς δυὸ δραχμές

—Ἐσὺ φαίνεται δικηγόρος θὰ γίνης· ἀκοῦς ἐκεῖ νὰ σᾶς ἀφήσουμε νὰ πάτε νὰ τὶς φέρετε!

—Ὄχι, τοὺς εἶπ' ὁ ἄλλος, πιὸς ἀπὸ σᾶς τὴν πῆρε τὴν βάρκα ;

—Νά, ὁ Λευτέρης.

— Αὐτός; ἔ αὐτὸν θὰ τὸν κρατήσουμε σκλάβο νὰ τὸ ποῦμε κ' ἐσεῖς θὰ πάτε νὰ φέρετε τὶς δυὸ δραχμές.

—Δὲ μοῦ λὲς, παπᾶς εἶν' ὁ πατέρας σου ἢ μπακάλης; Ἄϊντε ἐσεῖς ὄξω.

Ὁ Λευτέρης πάενε νὰ σκάση

—Ἔ Λευτέρη τοῦ μουρμούριζεν ὁ Νῖκος γελῶντα, θὰ τὰ βγάνουμε τὰ κάστανα. Μὰ σὰν τὸν κοίτταξε τὸ Λευτέρη πάγωσε τὸ γέλιο του. Ὁ Λευτέρης δάκρυζε.

Γι' αὐτὸ δὲν τοὺς φάνηκε καλὸ νὰ παίζουν ἄλλο μὲ τὸ Λευτέρη καὶ ἔτρεξαν νὰ φέρουν τὰ λύτρα νὰ τόνε λευτερώσουν.

—Ἄϊντε παιδιὰ κι' ἀπὸ χρόνου, τοὺς εἶπαν οἱ δυὸ ναῦτες· Νάστε καλὰ ποὺ θὰ τὸ τσούξωμε κ' ἐμεῖς λιγάκι.

Αὐτοὶ δὲ ἅμα βγῆκαν ἄρχισαν πάλι τὰ γέλοια κ' ὕστερα πὸ κάποιαν ὥρα ποὺ ἦταν τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας στοὺς κύκλους τῶν μαθητῶν σὲ κάποιον ποῦ τὸν ρωτοῦσε σωστὰ, βρὲ Λευτέρη;

—Σωστὰ, ἀποκρίθηκε μὰ κ' ἐμεῖς τοὺς γελάσαμε.

Διατί;

— Τοὺς δώσαμε μιὰ δεκάρα ἀγγετινή.

Βέλος

ΝΙΚΟΣ Γ. ΜΑΡΓΩΜΕΝΟΣ

Η ΧΕΛΙΔΟΝΑ

(Στενήμαχος τῆς Θράκης)

Ἕνα παλληκάρι ἀγαποῦσε μιὰ νέα ποῦ δὲν ἔδινε καμμιὰ προσοχὴ ς' αὐτόν. Γιὰ νὰ τὴν πάρη λοιπὸν, τί κάνει ; Ἄλλαξε τὰ ροῦχα του καὶ πουλοῦσε ς' τοὺς δρόμους μῆλα. Ἤλθε κι' ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς ἀγαπητικιᾶς του καὶ φώναζε «Μῆλα, μῆλα καλά.» Ἐκείνη δὲν τὸν γνώρισε καὶ τὸν ρωτᾷ. «Πόσο τὰ δίνεις τὰ μῆλα ;—Ὅλα τὰ δίνω γιὰ ἕνα σοινίκι κεχρί, λέει αὐτός. - Καλὰ, ἔλα νὰ τ' ἀγοράσωμε μεῖς», τοῦ λέει ἡ νέα. Μπῆκε αὐτός, πῆρε τὸ σοινίκι, ἔδωσε τὰ μῆλα. Ἀλλὰ κεῖ ποῦ ἔκανε ν' ἀδειάση τὸ κεχρί, τὸ ἔχυσε ἐπιταυτοῦ καταγῆς, κ' ἐκάθισε ὕστερα νὰ τὸ μαζέψη ς' τὸ σάκκο του σπειρὶ σπειρί. Ἡ νέα εἶδε αὐτὴν τὴν ἀνοησία τοῦ νέου κ' ἐγέλασε, καὶ τοῦ εἶπε πῶς δὲν γίνεται νὰ μαζεψῆ ἔτσι ὅλο τὸ κεχρί, καὶ νὰ τοῦ δώσουν ἄλλο σοινίκι. Ἐκεῖνος ὅμως δὲν ἐδέχτηκε, εἶπε πῶς δὲν μπορεῖ νὰ κάμῃ ἀλλιῶς, ἔτσι θὰ τὸ μαζέψω. Κ' ἐμάζωνε ὅσο ποῦ ἐνύχτωσε. Τότε παρακάλεσε νὰ τὸν ἀφήσουν νὰ μείνῃ τὴ νύχτα νὰ τελειώση τὴ δουλειά του. Ἐκεῖνοι δὲν ὑπωπτεύθηκαν τίποτε καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἐδυσκολεύθηκαν νὰ τὸν ἀφήσουν, τὸν ἐλεεινολογοῦσαν μόνο γιὰ τὴν ἐπιμονή του τὴν ἀνόητη.

Ὅταν πῆγαν ὅλοι νὰ πλαγιάσουν ὁ νέος παρατήρησε καλὰ ποῦ θὰ κοιμηθῆ ἡ ἀγαπητικιά του, καὶ τὰ μεσάνυχτα μπῆκε ς' τὴν κάμερή της, τὴν ἅρπαξε καὶ ἔφυγε, χωρὶς νὰ τὸν καταλάβῃ κανείς, οὔτε ἡ ἴδια ἡ νέα, γιατὶ ἐκοιμώτουνε βαθιά. Σὰν ἐξημέρωσε, τότε μόνο κατάλαβε πῶς δὲν ἦταν ς' τὸ πατρικό της σπίτι, ἀλλὰ σὲ ξένο, κοντὰ ς' τὸ νέο ἐκεῖνο ποὺ τὴν ἀγαποῦσε, χωρὶς αὐτὴ νὰ τον ἀγαπᾶ. Ἀμέσως ἐνόησε τὴν παγίδα ποῦ τῆς ἔστησε, καὶ ἀποφάσισε νὰ μὴν τὸν ἀφήσῃ νὰ τοῦ περάσῃ ὁ σκοπός του. Ἀποφάσισε λοιπὸν νὰ μὴ βγάλῃ μιλιά. Ἔκαμε ἐκεῖνος χίλια δυὸ γιὰ νὰ βγάλῃ ἕνα λόγο ἀπὸ τὸ στόμα της, ἀλλὰ ἐστάθη ἀδύνατο· ἐκείνη ἔμενε σὰ βουβή.

Ἔτσι ἐπέρασε πολὺς καιρὸς καὶ ἀροῦ εἶδε ὁ νέος πῶς τοῦ κάκου ἐβασανίζετο, ἀποφάσισε νὰ παντρευτῆ ἄλλη, ποῦ νὰ μιλῆ τοὐλάχιστο. Ἐκεῖ ποῦ ἐγίνετο τὸ στεφάνωμα, ἦταν ἐμπρὸς καὶ ἡ νέα καὶ ἀπὸ τὴ λύπη της τὴν πολλὴ, ξεσυνοησμένη. δὲν κατλάβε πῶς ἡ λαμπάδα ποῦ κρατοῦσε ς' τὰ χέρια ἐκάη τόσο, ποῦ παρ' ὀλίγο νὰ κάψῃ καὶ τὰ δάκτυλά της. Ἡ νύφη σὰν εἶδε αὐτὸ δὲν ἐκρατήθη καὶ ἀνέσυρε τὸ νύφιασμά της καὶ τῆς ἐφώναξε.

Αἴ καϊμένη ἂν εἶσαι β'δὴ καὶ βώκου,
δὲν εἶσαι καὶ τυφλὴ τυφλώκου.

Ἡ νέα ποῦ ἕως τότε ἐκαμώνετο, ἐπειρᾶχθη πολὺ καὶ γυρίζει καὶ λέει τῆς νύφης. «Τρία χρόνια ὑπόφερα ἐγὼ, χωρὶς νὰ βγάλω μιλιά, καὶ σὺ μιὰ στιγμὴ δὲν μπόρεσες νὰ ὑποφέρῃς χωρὶς νὰ μιλήσῃς ;» Ν' ἀκούση ὁ νέος τὴν ἀγαπημένη του νὰ μιλῆ, ἐχύθη ἀπάνου της νὰ τὴν πιάση, τὴν ἅρπαξε ἀπὸ τοῖς πλεξίδαις, ἀλλ' ἐκείνη γένηκε χελιδόνι καὶ οἱ πλεξίδαις, ἔμειναν ς' τὰ χέρια τοῦ ἀγαπητικοῦ της. Μόνον δύο τῆς ἀπόμειναν, καὶ αὐταῖς εἶναι ἡ ψαλιδωτὴ ὀρὰ τοῦ χελιδονιοῦ.

Τὴ σημαντικώτερη ὅμως ἀπόδεξη τῆς θεωρίας του ὁ κ. Σκιᾶς τὴν ἐφύλαξε στὸ τέλος, στὸ δεύτερο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου ὅπου ἐξετάζεται τὸ «παρελθὸν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης». Χωρὶς τὸ δεύτερο κεφάλαιο καὶ τὸ πρῶτο δὲ θἄχε τὴν ἀξία ποὺ ἔχει τὴ μεγάλη, γιατὶ στηρίζεται, μπορεῖ κανεὶς νὰ πεῖ, στὸ δεύτερο, καὶ τοῦτο φυσικὰ θἄπανε πρῶτο, ἂν ὁ κ. Σκιᾶς τὰ πιὸ ἀποδειχτικὰ ἐπιχειρήματα δὲν τὰ βαστοῦσε στὸ τέλος, ἀκολουθώντας τῶν παλιῶν ρητοροδιδασκάλων τὰ παραγγέλματα. Τόση πολλὴ σημασία ἔδωσε ὁ ἴδιος ὁ κ. Σκιᾶς σ' ὅσα, λέει στὸ κεφάλαιο αὐτό, τόσο ἀκλόνητα νοῦρε πὼς εἶναι τῆς θεωρίας του στηρίγματα, ὥστε δὲν ἐδίσταση νὰ πεῖ ὅτι «μόνοι οἱ πολέμιοι τῆς καθαρευούσης ἐξάγουσι τὰ *λογικῶς* ὀρθὰ συμπεράσματα ἐκ τῆς γενικῆς ἀρχῆς, τῆς κοινῆς παρά τε τοῖς ὑποστηρικταῖς καὶ τοῖς πολεμίοις τῆς καθαρευούσης». Γιὰ τὴ γνώμη αὐτὴ τοῦ κ. Σκιᾶ θὰ τὸν εὐχαριστήσουνε βέβαια τῆς καθαρεύουσας οἱ πολέμιοι ἂν καί, πιστεύω πὼς πολὺ δὲν τοὺς μέλει ἂν ὁ κ. Σκιᾶς βρίσκει τὶς ἰδέες των *λογικὲς* ἢ ὄχι. «Λόγος γάρ, καθὼς λέει ὁ Σοφοκλῆς, ἐκ τε δοκούντων ἐκ τ' ἀδοξούντων ἰὼν ὁ αὐτός, οὐ ταὐτὸν σθένει». Μιὰ μονάχα παρατήρηση νὰ κάνω θὰ μου δώσει τὴν ἄδεια ὁ κ. Σκιᾶς. Γιατί, ἀφοῦ βρίσκει «λογικῶς ὀρθὰ» μόνο τῶν «πολεμίων τῆς καθαρευούσης» τὰ συμπεράσματα, ποὺ δὲ φταίν' οἱ δύστυχοι ἂν τώρα μόλις ἦρθε τὸ «πλήρωμα τοῦ χρόνου» καὶ μόλις τώρα φάνηκε ὁ γλωσσικὸς Μεσσίας, ποὔβγαλε τὸν κόσμο ἀπὸ τὴ *σκιᾶ* τῆς πλάνης στῆς ἀλήθειας τὸ φῶς, κι αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος λόγος ποὺ δὲν εἶναι καὶ σωστὰ «πραγματικῶς ὀρθὰ» τὰ συμπεράσματά των, γιατὶ ὁ κ. Σκιᾶς ἀφοῦ μόνον αὐτοὶ ὡς τὰ τώρα εἴχανε δίκιο, γιατὶ μόνον αὐτοὶ πηγαίνανε σύμφωνα μὲ τὴ λογική, κάθε ἄλλο παρὰ δίκαια κρίνοντας, νὰ δείξει ἕνα σεβασμό, κάποια ἐχτίμηση ἀντὶς νὰ πεῖ ἐπὶ τέλους καὶ δυὸ καλὰ λόγια γι' αὐτούς, ποὺ κι ἂν δὲν εἶδαν τὴν ἀλήθεια, εἶσαν ὅμως ἱκανοὶ νὰ τὴ βροῦν, ξέρανε νὰ τὴ γνωρίσουν, ἀφοῦ ἡ λογική τοὺς ὁδηγοῦσε, ἀπεναντίας τοὺς ψέλνει ὁ κ. Σκιᾶς ὅσα σέρνει ἡ σκούπα : Δὲ βρίσκετε φυσικὴ τὴν ἀπορία; Εὔκολη ὡς τόσο ἡ ἀπάντηση, εὔκολη ὅσο φυσικὴ ἔρχεται ἡ ἐρώτηση. Κάτω ἀπ' ὅλη τὴ σοφία καὶ τὴ μάθηση, κάτω ἀπὸ τὰ ἐπιχειρήματα τὰ ἱστορικά, καὶ τὰ γλωσσολογικὰ καὶ τὰ παρανοητικὰ ἀκαταμάχητα κάτι ἄλλο ἀλυσσοδεμένο κρατάει τὸν κ. Σκιᾶ, καὶ τὸν κάνει νὰ βλέπει τὰ πράματα ὄχι ὅπως εἶναι σας ποὺ δὲν εἶναι παρὰ *δὴ ἐπικρατεστέρα*.

* * *

αὐτὰ κι ὅπως πρέπει, ἀλλὰ τέτοιά ποὺ μ' ἐκεῖνο νὰ μὴν ἀντιμάχονται, καὶ τὸ κάτι αὐτὸ εἶναι μιὰ πρόληψη, ἡ πρόληψη ποὺ τόσους καὶ τόσους σκλάβους τοὺς εἶχε χρόνια καὶ χρόνια, ποὺ στὰ βρόχια της σφιχτοδεμένο κρατοῦσε τὸν Κοραῆ, ποὺ σὰν εἶδος μπαλσάμωμα βαστάει τὴν καθαρεύουσα, ἡ πρόληψη γιὰ τὴ γλώσσα μας πὼς εἶναι χυδαία, βάρβαρη, διεφθαρμένη, καθημαξευμένη λαλιά, βρωμολογία, γέννημα τῆς δουλοσύνης, μιξοβάρβαρος. Γιὰ τὰ κοσμητικὰ αὐτὰ ἐπίθετα, γιὰ τὸ πλῆθος τους μὴν ἀπορῆτε. Δασκάλοι τὰ εἶπαν, κ' ἔδειξαν ἔτσι ὅτι κάτι μάθανε κι αὐτοὶ ἀπ' τοὺς ἀρχαίους. Ἀντὴν Τέχνη τους, καὶ τὴ ζωὴ τους δὲν ἔνοιωσαν, ἂν ἀλλοῦ πουθενὰ νὰ τοὺς ἀκαλουθήσουν ἱκανοὶ δὲν ἐστάθηκαν τουλάχιστον μιμηθῆκαν τοῦ γέρο Ὁμήρου τὰ κοσμητικὰ ἐπίθετα. Ὅ,τι μπορεῖ ὁ καθένας. Τῆς πρόληψης αὐτῆς σκλάβος εἶναι κι ὁ κ. Σκιᾶς, κ' ἡ σοφία του ὅλη κι ὅλα του τὰ χαρίσματα μὲ τὴν ἀστειολογία του μαζὶ δύναμη τόση δὲν εἶχαν, ὥστε τὶς ἀλυσίδες νὰ σπάσεις καὶ νἀντικρύσει λεύτερος τὰ πράγματα, νὰ τὰ ἰδεῖ καὶ νὰ τὰ καταλάβει ὅπως εἶναι. Σ' ἕνα μόνο διαφέρει ὁ κ. Σκιᾶς ἀπὸ τὸν κ. Μιστριώτη ἄξαφνα, ὅτι γιὰ τὸν τελευταῖο μαθηματικὸ ἀξίωμα εἶναι ἡ πρόληψη «τῆς ἐκβαρβάρώσεως τῆς γλώσσης», αὐτόφωτο ἀξίωμα ποὺ

(*) Σοφοκλ. Ἀντιγόνη.